

Experimentul lui Stanley Milgram: obediența față de autoritate

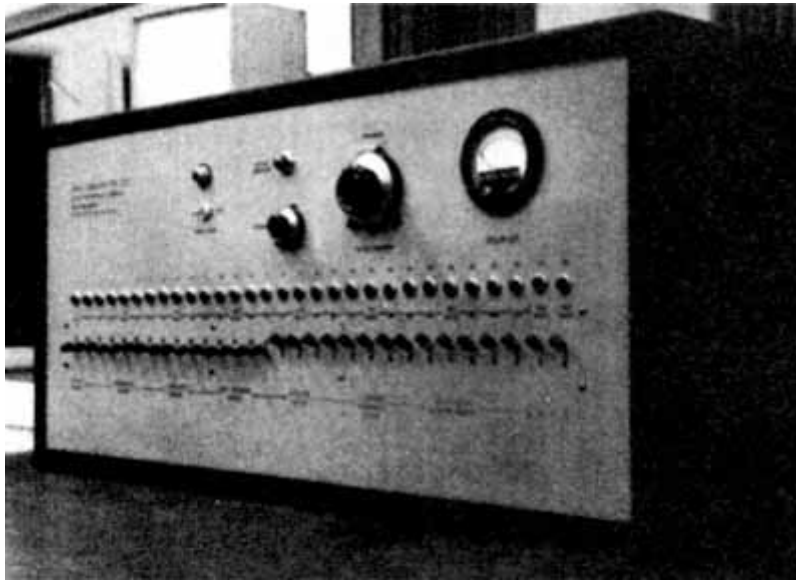

Fig.1 Aparatul de șocuri electrice folosit în experiment

EXPERIMENTUL LUI STANLEY MILGRAM. UNIVERSITATEA YALE, SUA, 1961

Preliminarii

În fapt, experimentul obedienței față de autoritate al lui Milgram constă într-o serie de experimente efectuate la universitatea americană Yale și care au avut ca scop măsurarea gradului în care participanții executau ordinele unei persoane cu semnele autorității, chiar dacă aceste ordine intrau în conflict cu propriile norme morale.

Interesul profesorului de psihologie de origine evreiască, Stanley Milgram, pentru problema obedienței și-a avut originea în întrebările acestuia privitoare la felul în care naziștii au fost dispuși să ucidă milioane de evrei în lagărele de concentrare în cel de-al doilea război mondial. Experimentul a început în iulie 1961, la trei luni după ce începuse la Ierusalim procesul unui criminal de război nazist, Adolf Eichmann.

Anunțul din ziar

Studiul inițial a implicat numai bărbați. Ulterior s-au făcut și studii cu femei, iar diferențele sunt nerelevante. Printr-un anunț dat într-un ziar local, s-au promis 4\$ pentru participarea pe o perioadă de o oră la un studiu științific asupra memoriei și învățării. Au fost selectate persoane cu vârste între 20 și 50 de ani.

În ce a constat experimentul?

La sosire, participanții la studiu erau întâmpinați de un cercetător cu o mină și comportament serioase, îmbrăcat adecvat momentului, în halatul care indica înalta specializare, semn al autorității în domeniul studiului ce urma efectuat.

Sarcina de executat pentru cei 4\$ era simplă: unul dintre subiecți juca rolul de profesor, iar un alt subiect pe cel de elev, iar profesorul va da elevului un set de cuvinte pentru a fi memorat. În fapt, elevul era întotdeauna un complice al experimentatorului, iar tragerea la sorți privind rolurile era trucată, în așa fel încât participantul la experiment să fie pus în postura de profesor. Dacă răspunsul este corect, profesorul îl va felicita pe elev. În schimb, dacă elevul greșește, profesorul va apăsa pe o manetă a unui aparat ce administrează șocuri electrice. Experimentatorul spune că este interesat în a afla efectele pedepsei cu șocuri electrice asupra procesului de învățare.

Aparatul de șocuri electrice are treizeci de butoane, cu voltaje de la 15V la 450V. De fiecare dată când elevul greșește, profesorul va acționa maneta pentru administrarea șocului. La fiecare nouă greșeală va acționa maneta următoare, corespunzătoare unui voltaj mai mare cu 15V.

Între profesor și elev există un perete despărțitor, dar cei doi se află în contact prin intermediul unui interfon. Bineînțeles că în realitate elevul nu va suferi șocurile electrice, dar profesorul nu are de unde știu lucrul acesta. În schimb, elevul este instruit să greșească la întrebările puse de profesor și să se plângă de suferințele pe care șocurile electrice i le pricinuiesc.

Fig. 2 Imagine experiment

Gata pentru studiu!

Pe măsură ce puneau întrebări, iar la greșeli administrau șocuri electrice, subiecții aflați în rol de profesori, confrunțați cu un puternic conflict interior, de multe ori puneau întrebări referitoare la starea fizică a elevului ori doreau să renunțe. La astfel de inițiative, cercetătorul, care se afla tot timpul lângă profesor, răspunde printr-un set standard de expresii:

- vă rog să continuați!
- experimentul cere ca dumneavoastră să continuați!
- este absolut necesar ca dumneavoastră să continuați!
- nu sunteți în situația de a alege, trebuie să continuați studiul!

Ce spun psihiatrii?

Înainte de a pune în practică experimentul, Milgram a fost curios să afle părerea unui grup de 40 de psihiatri referitor la numărul celor care vor merge până la capăt cu administrarea șocurilor electrice. Aceștia au spus că 3,73 la sută din subiecți vor ajunge la maneta cu 300V, iar cel mult 1 la sută vor ajunge la voltajul maxim, 450V.

Rezultatele experimentului și scurte interpretări

Rezultatele experimentului au fost în dezacord total cu presupunerile psihiatrilor. Nu mai puțin 65% dintre participanți (24 dintre cei 40 de subiecți) au acționat toate cele 30 de manete ale mașinii de șocuri electrice, ceea ce, într-o situație reală, echivalează cu moartea elevilor. 13 participanți au renunțat după ce au administrat șocuri cu intensitate de cel puțin 300V. Doar un singur participant a renunțat înainte să apese maneta de 300V...

Fig. 3 Participant copleșit de rolul în experiment

Cum poate fi explicat un asemenea rezultat, care pentru oricine ar trebui să fie unul tulburător, o descoperire pe cât de extraordinară, pe atât de funestă despre natura umană? Milgram a propus două explicații:

- prima explicație se bazează pe teoria conformismului, ce are ca punct de plecare cercetările lui Solomon Asch, care afirmă indirect că un subiect care nu are expertiză în a lua decizii, în special în condiții de criză, va lăsa actul decizional în sarcina grupului și ierarhiei acestuia;
- a doua explicație se bazează pe teoria stării de agent, care spune că esența stării de obediență constă în faptul că o persoană ajunge repede să se privească pe sine ca pe un instrument ce execută ordinele unei alte persoane și care, prin urmare, nu se mai percepe ca fiind persoana responsabilă pentru acțiunile sale.

Interesant de menționat este că nici unul dintre participanții care au refuzat să meargă până la capăt cu administrarea șocurilor nu au insistat ca experimentul să se termine și nici nu au îndrăznit să meargă în camera elevului-victimă pentru a-i verifica starea sănătății înainte de a cere aprobarea experimentatorului.

REFERINȚE

- 1) <https://www.scientia.ro/homo-humanus/51-psihologie/371-obedienta-oarba-fata-de-autoritate-experimentul-lui-stanley-milgram.html>